

РОЗСВІТ

Часопись полонених
громади „Самостійна Україна“.

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна одного примірника 2 пф.)

На місяць в таборі . . .	20 пф.
„ „ поза табором . . .	30 „
„ півроку в таборі 1 м.	20 пф.
„ „ поза табор. 1 „	80 „
„ рік в таборі . . .	2 „ — „
„ „ поза табором 3 „	— „

А Д Р Е С А:

Ukrainisches
Sekretariat
in Rastatt (Baden).

(Комітет видавництва).

Видає: Видавництво „Український Рух“.

Виходить два рази на тиждень.

Революція в Росії.

РОМАНОВІ УСУНЕНІ ВІД КОРОНИ.

ПОЧАТОК НАРОДНЬОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

Абдикація царя.

Базель, 20 березня. З Парижу доносять, що абдикація царя наступила у Пскові. О півночі 15. березня появили ся члени правительства у супроводі генерала Руського, барона Фредеріка, графа Маришкіна і інших особистостей. Вони повідомили царя про події, які стали ся, і віраджували йому посилати війська в столицю, бо всякий солдат наближаючи ся до Петербурга, робить ся революціонером. Тоді цар запитав, що йому робити? „Подякувати!“ — звучала ляконічна відповідь. Цар подумав і заявив: „Я не можу розлучити ся від мого сина і тому зречу ся престолу за себе і за сина, в користь мого брата“. Микола II. підписав потім абдикаційний документ, який йому предложено.

Копенгаген, 22. березня. Після найновіших вісток із Петербурга називають часописі буйшого царя лише „Микола Романов“. Загально думають, що „Микола Романов“ виїде за ґраницю і оселить ся в Копенгагені.

Дім Романових виключений від престолу.

Гаг, 20. березня. Райтар доносить з Петербурга: Провізоричне правительство було змушене піти на уступки революціонерам. Цар назначив був маніфестом, в якій він зрїкаєть ся престолу, великого князя Миколу Миколаєвича головним командантом військ. Але помимо „популярности“ великого князя Миколи, мусіло теперішнє правительство, щоби припинити соціалістичну пропаганду, це іменованне уневажити і рівночасно законом розпорядити, що всі члени дому Романових виключені від правління.

Штокгольм, 20. березня. Звідси доносять, що у неділю відпала по російських церквах перший раз молитва за царя.

Революція і робітництво.

Штокгольм, 19. березня. Тутешна часопись „Соціалдемократен“ приносить з Росії вістки, що революція йде в двох напрямках, в напрямку буржуазнім і соціалістичнім.

В понеділок 12. березня уконститували ся (склали ся) в Петербурзі два революційні комітети. Один комітет складаєть ся з заступників всіх партій Думи, а другий із представників робітничих організацій, на якого чолі стоїть Чеїдзе. В руках Чеїдзого спочиває тепер вся власть революції, тому що він має по своїй стороні робітників і військо — а до того третя частина всієї муніципалітати виробляєть ся в Петербурзі.

Перше непорозуміннє між виконавчим комітетом Думи а робітничим комітетом повстало в понеділок вечером. Комітет Думи постановив з царем пересправляти. Тоді заявили Керенський і Чеїдзе свій виступ із комітету. Родзянко зателеграфував до царя, що Дума жадає нового правительства. Цар не відповів нічого, лише повідомив старе правительство, що він пішле шефа генерального штабу Алексєєва за диктатора до Петербурга. Внаслідок цього мусів комітет Думи піддати ся жаданням робітничого

комітету. Тоді Керенський і Чеїдзе обняли наново свої мандати.

Другий конфлікт між комітетом Думи а робітничим комітетом скоїв ся в середу і четвер через протест робітництва проти плянованого новим правительством продовження війни і через оголошенне великого князя Михайла царем. Проти такої політики, яка всю власть вложила би в руки октябристів і правих кадетів, виступили робітники і зажадали такої політики, яка би вела до скорого закінчення війни. Правительство Думи мусіло знов уступити і заявило, що форму правління назначать для Росії конституційні збори, які скоро зберуть ся для цієї цілі. А що збори заявлять ся проти дальшого ведення війни, про це робітництво не сумніваєть ся судячи по настрою, який є тепер в народі.

Соціалістичний комітет.

Берн, 21. березня. „Тамп“ доносить з Петербурга, що мішаний комітет із робітників та жовнірів відбуває свої наради у таврійській палаті. Число прихильників комітету чим раз зростає. 20. березня було вписаних вже 1600 членів, з котрих кожний член заступає поодиноким тисячу робітників або одну компанію. Комітет жадає безповолочного скликання конституційних зборів, надіючись, що ці оголосять Росію республікою.

Штокгольм, 19. березня. „Фосіше Цайтунг“ доносить звідси, що властивої революції в Росії ще нема, але вона скоро вибухне. Минувшого четверга появила ся проклямація петербургського робітництва, в якій жадаєть ся скасування царства, плєбісциту (народньої постанови) про дальше веденне війни, в котрім повинна взяти участь і вся армія.

Соціалістичний мировий маніфест.

ШТОКГОЛЬМ, 21. березня. Контрабандою дістав ся через філяндську ґраницю ориґінал відозви центрального комітету російської робітничої партії в Петербурзі. Ця відозва звернена до пролетаріату всіх воюючих країв. В ній завзиваєть ся весь пролетаріат тих країв кинути зараз оружє і припинити війну, яка ведеть ся в інтересі капіталістів. Для Росії жадає соціалістична партія вивласненне всієї приватної власности та вивласненне тої власности, яка належить до корони, і розділення її поміж селян. Робітничий комітет, який має більшу часть війська по своїй стороні даєть своїм жаданням більше напору, наколи б реакційні і буржуазні власти вагали ся виступити напроти побідного діла визволення народів.

Внутрішнє положенне Держави.

Базель, 21. березня. Бюро Гаваса повідомляє з Петербурга: Тимчасово правительство постановило змінити всіх губернаторів та віцегубернаторів. На місце їх настановлено председателів губернських земських управ. Також по цілій державі зміняєть ся поліція, а її місце заступає народня міліція.

НА УКРАЇНІ.

Стокгольм, 21. березня. Як повідомляють з Катеринослава робітники великих залізничних фабрик в Камінці, Катеринославі та Бахмутській повіті вже десять днів як повстали.

Між військом теж сильно поширив ся революційний настрій. Населенне міст жадає щоби поміщики видали те збіжжє, котре вони поховали по своїх складах.

Між жидівським населеннем неспокої. Селяни під впливом чорносотенної агітації вороже настроєні проти жидів. Родзянко, котрий одержував останніми днями багато телеграм від селян з виразами задоволення зміною правительства, прохає телеграфічно, аби населенне задержало абсолютний спокій та не утрудняло положенне нового правительства.

Севастополь. Командант кріпости оголосив приказ начальника чорноморської флотії про те, що згідно з розпорядженнем головної квартирі мусять підтримувати тимчасове правительство.

Гарнізон кріпости в більшій частині перейшов на бік соціалістичного виконавчого комітету, котрий утворив ся ще 12. березня.

Одночасно в Одесі оголосили республіку. Кріпость Севастополь цілком на боці революціонерів.

Базель, 20. березня. Бюро Гаваса повідомляє з Москви: 33000 революційних жовнірів відбули демонстрацію на Червоній площі.

Над демонструючими витав літак та кидав зверху червоні квітки. Замість воєнних прапорів жовніри несли червоні. На шапках офіцери та жовніри мали червоні повязки.

В Петербурзі все більше росте республіканська та противоєнна агітація. Вона приймає досить сильний характер. На вулицях збираєть ся велика товпа народа. Виступають промовці, котрі агітують за республікою та за найскоршим миром. Цим рухом проводять робітничі соціалістичні комітети.

Протиреволюційний рух селянства.

Стокгольм, 20. березня. Сюди прийшли перші вістки про аграрні повстання. Характерно те, що вони йдуть в напрямку протиреволюційнім. Темне селянство Саратовської губернії грабить поміщиків та рівночасно ходить з образом буйшого царя. Особливо такий рух поширений в Волинським та Сизранським повіті. Розповсюджуєть ся проклямації, яких говорять ся, що кунці та пани заарештовали царя. Вони хотять, аби селянські діти далі проливали свою кров на позиції, а панам та кунцям напливали гроші. Далі в проклямаціях сказано що цар заарештований тому, що хотів мирити ся. Проклямації безумовно мають темне походженне, але привело до того, що селяни напали на місто Сизрань. Запасний батальон 179. полка перейшов на бік селян та перебив своїх офіцерів.

Положенне на Кавказі.

Соціалістичний посол до Думи Чеїдзе в довгій промові з президентом міністрів Льво-

вом та міністром справедливости Керенським заявив, що Кавказ поділився на дві частини, південний та південно-західний Кавказ бажає демократичної республіки, а південно-східний та середній жадає відокремлення від Росії або широкої автономії.

Положення в Фінляндії.

Стокгольм, 20. березня. Фінляндська часопись „Дагенс Нігетер“ пише, що думські комісари, котрих чекали в Фінляндії прибути в Торнео. В Гельсінфорсі революція пройшла незвичайно скоро. Підчас повстання убито до 100 офіцерів.

Думських комісарів, що обїздять тепер Фінляндію, зустрічають з захопленням.

На станції виходить наряд з музикою, грають національний фінляндський гимн та марсельзу.

Коли промовці зажадали аби у Фінляндії були запезпечені всі національні права, то комісари тимчасового правительства відповіли, що відносини між Росією а Фінляндією мусять бути збудовані на свободі та дружбі Фінляндії. Вийшла перша фінська часопись без цензури. Вона ставить своїм завданням захищати національні права Фінляндії.

Прибули 200 фінляндських політичних діячів, що сиділи в петербурзьких в'язницях.

Цюріх, 20. березня. Повідомляють, що Фінляндський комітет незалежності, проголосив Фінляндію незалежною державою.

Революційні дні.

ШТОКГОЛЬМ, 20. березня. По звідомленню кореспондентів число жертв революції в Петербурзі вноситься понад 4000 убитих і два рази більше ранених.

Всі лазарети повні раненими.

БЕРН, 21. березня. Серед убитих налічується 700 жертв зі сторони революціонерів.

Похорони убитих революціонерів призначені на 23. березня.

Цей день буде уважати ся річним пам'ятним днем революції. Народи Росії будуть його обходити як своє свято.

Цар під арештом.

ГАГ 22. березня. Бюро Райтера повідомляє з Петербурга: Нове правительство видало наказ аби бувшого царя і його жінку перевезли як арештованих в Царське Село і там держали під охороною. Охоронний відділ жовнірів має дати генерал Алексеев.

СТРАШНІ ПЛЯНИ.

Ми хочемо наших читачів познакомити з новим помислом Гінденбурга на західнім фронті. На днях цофнули ся на французьким фронті німецькі війська між Арасом і Есною о 25 кілометрів взад. Це здивувало не тільки Німців, але й Французів та Англіїців. Бо ані з одної ані з другої сторони не добачав ніхто зараз до цього причини. Добачав її тільки один—іменно той, хто зараз кермує судьбою німецької армії.

Французи і Англіїці вже від кількох місяців заповіли велику офензиву на західнім фронті. Щоби унеможливити пляни Французів і Англіїців, приказав Гінденбург німецьким

військам опустити без битви передні позиції і зайняти другі, що були 25 кілометрів поза ними приготовані.

Однак не посуненне позицій о 25 кілометрів взад цікаве, але цікаве само переведення пляну. Ще недавно тому, як Німці уступили кусень завойованого терену над Анкрою. Німецька суспільність побоювала ся, що це стало ся під напором Англіїських військ. Але тепер вже знають всі Німці, що це була мініятура того, що виконав тепер Гінденбург у ширшим маштабі. „Як коли в цій війні—так пише кореспондент „Баденської Преси“—було що пляново і в найменших своїх подробицях наперед обдумане та потім у цілковитім спокою виконано, то це буде полишення терену між Арасом і Есною.

Вже полішення малого кусника терену над Анкрою заняло 220.000 робучих силангліїського війська, щоби знищений терен зробити здібним для воєнних операцій. „Тепер—каже названий кореспондент—буде мало мільйона робітників. Та ще треба сумнівати ся, чи і такій великій масі людей вдасть ся по кількох місяцях все це наново поставити, що треба для успішного ведення війни.

Вже від кількох тижнів непомітно опорожняли Німці простір між Арасом і Есною від цивільного населення. Днями і ночами порушували ся в глибину Німеччини довжезні ряди навантажених возів, за якими йшли мушкети, жінки, діти. Потім почало ся усування всякого тактичного матеріалу. Переложення піонерських складів, перевезення засобів муніції та тяжкої і легкої артилерії, це все творило дивні образи.

А поза цим всім почувала ся залізна воля одного великого, котрого ніхто не питає за причиною його приказів. У цім почуттю виконано всі приготування, яких треба було, щоби весь терен на просторі 25 кілометрів зробити непригожим для воєнних операцій. За порядком щезли кущі, дерева, доми, навіть пивниці повисадувано динамітом, щезли села, щезли городи. Пустиня, якої навіть чорт злякав би ся. Ніколи тут жовнір не знайде собі захисту. Засипано керниці а шляхи і дороги позривано. До 20 метрів глибокі рови, вириті силою динаміту, тягнуть ся вздож і поперек через поля, колишні села і городи. Ніяка артилерія не переїде тут так скоро, і ніякий чорт тут так скоро не промостить шляху для новочасної армії.

Страшна це руїна, але вона мусила наступити. Кореспондент швайцарської часописі „Бунд“ телеграфує, що велику весняну офензиву Антанту унеможливив Гінденбург одним махом. Отже хоч би за для цього мусила ця руїна наступити. Однак із заповідженням Антантом війни без кінця треба було сподівати ся, що Німці хоплють ся таких воєнних средств, котрі примусили б вкінці Антан до заключення миру.

Останні вісти.

БЕРН, 22. березня. „Кур'єр де-ля Сера“ доносить з Петербурга:—на поклик петербурзького революційного комітету робітників та жовнірів їдуть з провінції тисячі представників від війська та робітників до Петербурга. Вони хотять приймати участь в засіданню комітета.

БЕРЛІН, 23. березня. З Лондону повідомляють, що в Росії тепер два правительства, на чолі одного стоїть князь Львов, на чолі другого Чхеїдзе.

ПЕТЕРБУРГ, 23. березня. З Петербургу повідомляють, що, узгляднюючи тяжке матеріальне становище політичних амністованих преступників, котрі зараз вертають з тюрм, нове правительство постановило допомогти їм матеріально. Міністер закордонних справ приказав всім послам допомагати грошево політичним емігрантам, котрі повертають до дому.

Одночасно правительство приказало на границях пропускати емігрантів без паспортів.

БЕРН, 22. березня. „Ліонер Блетер“ повідомляє з Петербурга, що генерал Еверт приєднав ся до нового правительства.

Нове правительство постановило, що офіцери мусять звертати ся до жовнірів на „ви“. Одночасно видало приказ, щоби міністрів не називали „превосходительство“ а лише „пан“.

ПЕРЕДАННЯ АКТИВ ТАЙНОЇ ПОЛІЦІЇ В РУКИ БУРЦЕВА.

БЕРН, 19. березня. „Пті Парізіян“ доносить з Петербурга, що нове правительство передало акти і архів тайної поліції відомому соціалістичному письменникові Бурцеві.

Хроніка таборового життя.

Вибори до нашого парламенту.

— Соціална секція відбула 20. березня від 2. години по обіді перше своє передвиборче зібрання. Зібранню подано в коротенькому освітленню виборчий закон громади „Самостійна Україна“. Вибрані 5 членів від Соціальної секції, які разом з 5 членами від Національної секції, мають утворити дві виборчі комісії, по одній на кожній виборчий льокаль.

— Національна секція відбула передвиборче своє зібрання 20. березня від 7. години вечером в учительському бараці. Пр. М.—ч зробив відчит, котрим намалював вагу національних і соціалних визвольних змагань для українського народу в теперішньому стані.

Вибрані 5 членів до виборчої комісії.

— Соціална секція 21. березня від 2. години по обіді в учительському бараці відбула друге своє передвиборче зібрання. Т. С.—вим був зроблений відчит, яким зясовано становище Соціальної секції до національного руху і положення широких мас українського народу відносно здобуття прав, які б забезпечували його розвиток і добробут.

— Голосованне на політичні лісти відбуло ся 21. березня від 4. до 9. год. вечером в двох льокалях: у великій салі і в бараці „60д“.

— Національна секція відбула друге своє передвиборче зібрання від 10. до 12. години рано продовжувала його від 2. до 4. по обіді.

Засідання уложило лісту кандидатів до Генеральної Ради від своєї секції.

Соціална секція відбула своє передвиборче засідання від 2. години по обіді у великій салі. На засіданню призначені кандидати до Генеральної Ради.

— Голосованне на кандидатів від організацій відбуло ся 22. березня від 4. до 6. години вечером у двох льокалях: Національна секція в учительському бараці, Соціална—у великій салі.

Таким чином члени до нашого таборового парламенту—Генеральної Ради уже є вибрані.

БЕЗРАДНА.

I.

Різкий і протяжний свисток нагло прорізав пільму осіннього морозного ранку, викладаючи цілі хмари диму, який розтягав ся в довгу нитку і поплив по вузьких брудних вулицях робітничого кварталу.

Катерина вздрігнула, відкрила очі і стала слухати.

Свисток був з тої фабрики, де вона працює.

Гидким, ненависним він був для неї. Кожного ранку, він гадиною заповзав в її тісну і бідну кімнатку, розбуджував її і кликав до непосильної, чорної праці...

— „Замовчи... годі, проклятий, гидкий!“—пролепетала вона крізь стиснуті зуби; зіскочила з твердого, мов камінь, ліжка і почала одягати ся.

Одягала ся хутко, дріжучи всім тілом, бо в кімнаті було холодно.

Упоравшись з собою і застеливши потертою ковдрою ліжко, вона витягнула із шухляди пів оселедця, цибулину, шматок чорного, черствого хліба і почала снідати.

Уже кінчала, коли знов пролунав ненависний свисток,—пролунав і замовк.

Накинула на голову хустину і вийшла на вулицю.

Ранок тільки починав ся, і було ще досить темно...

Не йшла, а бігла, бо бояла ся спізнити ся.

II.

Висока з червонної цегли труба фабричного будинку підіймала ся до самого неба і кидала туди клубки чорного диму. А сірий фабричний будинок в туманім, осіннім ранку здавав ся страшним велитнем—гадиною.

Стрі, згорблені людські істоти по одному підходили до його чорної пащі—дверий, над якими самотно, мов око сліпого, слабо світив ліхтар,—підходили і щезали.

Катерина прийшла в час. Вона зараз же сіла за свій варстат і почала працювати.

Години бігли, а вона сиділа зігнувшись над варстатом і привичними руками переводила уже готове тонке полотно з варстата на станок. Але під кінець тупий біль і втома стали розходити ся по її тілу. Десь з темного кутка голови нитками почали виповзати думки

—гадки і снувати ся в одне ціле.

Тяжке, прикре життя стало перед нею в своїй страшній дійсности...

Чоловіка поховала... сина забрали до війська... сама, як палець, без помочи, без підпори. Самій хорій і змученій тяжким життям приходиться ся здобувати для себе шматок чорного хліба, тільки хліба... В хаті зимно, бо немає защо справити одіжі... Вона здригнула, бо пригадала страшний сон, який бачила в цю ніч...

Снило ся їй, наче вона бачила його, свого єдиного, любого сина—Миколу. Вона сиділа і шила йому білу сорочку, а він блідий, з сумними очима підійшов до неї і, простягаючи вперед свої дріжачі руки, хотів впасти їй на груди, але в ту мить вийшла з темного кутка якась тасмична постать, підхопила його і понесла кудись...

Що може значити такий сон?—думала вона і ні як не могла розгадати його. Тільки там, в куточку серця щось підказувало їй, що то не добрий сон...

— „Смотри, у тебе прядь зборсалась, ворона!“—почула вона над своїм вухом ненависний голос прикащика і здригнула.

Австро-угорське міністерство заграничних справ і українська справа.

6. марта с. р. представник Союзу Визволення України, Маріян Меленевський, був прийнятий в аудієнції шефом секції в австро-угорськм міністерстві заграничних справ, бароном Фльотовим, в імени міністра закордонних справ.

При обговоренні ріжних українських справ, які були порушені в меморіалі, пропозитивом президією Союзу Визволення України міністрові закордонних справ, графові Чернінові, по його вступленню в урядованне, барон Фльотов заявив між иншим, що становище австро-угорського правительства до української справи позистає таким самим, яким воно було підчас цілого часу війни, та що се правительство пильно і з симпатією слідить за розвитком української справи.

РІЖНІ ВІСТІ.

НОВЕ ФРАНЦУСЬКЕ МІНІСТЕРСТВО.

Вже давно домагала ся опозиція в французькм парламенті уступлення кабінету Бріана. Однак Бріян міг операти ся довго на буржуазній партії. Тимчасом опозиція росла. Вона росла так скоро, як і скоро розвивали ся партії в світі. Оголошенне війни підводними лодками без застережень стрясло основами кабінету Бріана. Але остаточний удар мабуть завдала міністерствові Бріана революція в Росії. І так 18. березня повідомив президент міністрів Бріян президента республіки Пуанкаре про демісію (уступленне) його цілого кабінету.

Утворенне нового кабінету поручив президент Пуанкаре панові Рібо. В склад міністерства Рібо входять: Вівіані—юстиція; Пеняве—війна; Ляказ—маринарка; Тома—узброєнне; Тієррі—фінанси; Мальві—внутрішні справи; Штег—просвіта; Деспля—публічні роботи; Клементель—торговля; Даві—рільництво; Віолет—справи запровіантовання; Буржуа—праця; Магіно—кольтоні.

В ІТАЛІ ПЕРЕД РЕВОЛЮЦІЄЮ.

Передають через Швейцарію, що в Італії помічаєть ся такий самий настрій, який був і в Росії останніми днями перед революцією.

ВІЛЬЗОН ВІРІТЬ В СКОРИЙ МИР.

З Вашингтону доносять, що Вільзон певний в тім, що завдяки російській революції мир незвичайно приблизив ся.

ВІЙНА.

На фронтах спокій.

ЗА ЗИ В.

Таборова бібліотека звертаєть ся до товаришів на робітничих командах, котрі мають визичені книжки, аби по прочитанню їх зараз повертали до табору.

Довга задержка книжок позбавлює других товаришів читати своє рідне слово.

Переписка редакції.

Співробіт. тов. Пахомові. Ваша стаття про війну написана дуже гарно, але ми пізно її одержали, тому час друкувати її пройшов.

Другу допись надрукуємо в найблищім числі.

Полохливі думки враз перервали ся і не мучили її доти, доки не почув ся гудок, показуючи час обіду...

III.

Вийшла з воріт фабрики і не пішла, як звичайно обідати, а побігла на пошту.

Через хвилину вийшла з листом в руках.

Ступаючи по сходам, читала адресу. Лист був з фронту, але адреса писана не рукою її любимого сина—Миколи.

Страшне предчутте чогось недоброго, вразило її душу і здавило серце.— „А що, як він, Микола, ранений, або... убитий?—думала, не маючи відваги відкрити листа.

Не могла йти далі.

Стала коло будинку, розірвала дріжчачою рукою конверт, витягнула засмальцований листок паперу і почала читати:

— „Ваш син, Микола, передає вам привіт... Він цілює вас і бажає вам жити щасливо без нього, бо він покидає вас, покидає на віки... Учора він прострелений в груди покинув нас і пішов, пішов до Бо...“

ОПОВІСТКА.

Накладом видавництва „Праця“ вийшла перша брошура під заголовком

ВВЕДЕННЯ В НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІЮ.

Брошура коштує 20 пф.

Замовляти можна в книгарні видавництва „Український Рух“.

ОДЕРЖАНО ЖЕРТВИ НА БУДОВУ ПАМ'ЯТНИКА.

Table with 4 columns: Name, Amount, Units, and another Name. Includes entries like 'Від тов. 2468 команда 2244'.

Від табору Гермерсгайм, село Бурвайлер товаришів М.М.: 63, 76, 133, 71, 182, 135, 134, 336, 179, 69, 60, 21, 61, 76, 70, 75, 66, 150, 344, 72, 179, 388, 73, 16514, 241, 239 разом 13 м. 35 п.

Від табору Ландау, село Нуссдорф, товаришів М.М.: 16593, 14611 — м. 90 п.

СПИСОК

жертв, і переділат на часопись.

Table with 4 columns: Name, Amount, Units, and another Name. Includes entries like 'Від тов. Скрипниченка' and 'ком. Heerbeuhof'.

Table with 4 columns: Name, Amount, Units, and another Name. Includes entries like '27692', '22786', '22141'.

На інвалідів.

Від тов. 8831 — „ 30 „

Жертви на просвітні цілі.

Табір Гермерсгайм, село Франкенталь.

Від тов. 551 Пасько — м. 50 п.

Табір Ландау село Вахенгайм.

Table with 4 columns: Name, Amount, Units, and another Name. Includes entries like 'Тов. 16655 Тур' and '16653 Шафунов'.

Табір Ландау, село Нідеркірхен.

18250 Малій — 1 „ — „ 18296 Оценков — 1 „ — „

Жертви на лязарет і інвалідів.

Табір Гермерсгайм, село Мунденгайм.

966 Ратнер — 1 „ — „ 719 Шалін — 1 „ — „

Табір Гермерсгайм, село Франкенталь.

Table with 4 columns: Name, Amount, Units, and another Name. Includes entries like '346 Пучков', '245 Огаров'.

Він підійшов, глянув на неї і гримнув:

— Чего орьош здесь?

Не відповідала, ридала.

— Чего орьош, спрашиваю?

Ридала далі.

Взяв її за плече і відвів від будинка.

— „Пошла вон, не відій, що здесь господа живут... марш, стунай!“

Вивів її на середину вулиці, і вона, хитаючи ся, не певною ходою пішла далі.

Пішла—сама не знаючи куди. Та хіба для неї тепер не все єдино, куди йти?! Чи йти і кинути ся з скелі вниз, або під потяг?..

Все єдино, бо вона чужа всім. Вона одна серед тисячів, сотків тисячів щасливих людей, які не знають ні сліз, ні горя, які не бачуть, не помічають її і ніколи не протягнуть руку помочи...

Ні, ні! Вони будуть гнати її від себе, гнати як собаку... Тож хіба не все єдино, куди йти?!

М. Чалий.

Тяжкий, болочий крик вирвав ся з груди нещасної матері, вирвав ся і замер в гомоні вулиці.

Опершись об стіну великого будинку, вона ридала, ридала гірко, болочо.

Остання надія, остання утіха покинула її на завше. Її любий син відійшов далеко, в невідомий мир; туди, звідки немає повороту.

— „Сину мій любий, соколе сизокрилий, Микола! Накого лишив свою стареньку матір?.. що я робитиму без тебе, що?..“

Кришталюві слези падали на холодне камінне тяжкими горючими праплями. Але камінне не відчувало горя матері.

Не відчували того горя і люди. Вони поспішно проходили взад і вперед, кидали на мить свій байдужний взір на нещасну і йшли далі.

Вони були далекі від її горя, вони були чужі і байдужні як і те камінне.

Але найшла ся одна людина, що звернула увагу на бідну матір.

То був поліцай.